

Csutiné Schleer, Erzsébet: Historical questions and architects answers
Citation: Metszet, Vol 13, No 3 (2022), pp 14-21,
<https://doi.org/10.33268/Met.2022.3.1>
Received: 16 May 2022
Accepted: 24 May 2022
Published: 30 June 2022
DIOCESAN VISITOR CENTRE, SZÉKESFEHÉRVÁR, HUNGARY - ARCHITECT: ROBERT GUTOWSKI
Grafting into the urban fabric of Székesfehérvár, this building seems to justify the use of traditional materials and spatial form. The balanced use of cut stone and brick reflects the cities past, whilst enhancing the play on perspective created by the ramp adjacent to the public side of the building. The sense of harmony found within this building's walls present the best form of backdrop for its exhibition of religious and historical artefacts.

01

TÖRTÉNELMI KÉRDÉSEK ÉS ÉPÍTÉSZI VÁLASZOK

EGYHÁZMEGYEI LÁTOGATÓKÖZPONT | SZÉKESFEHÉRVÁR

Gutowski Robert építész 2020-ban megvalósult alkotása a mai kor értékes ajándéka Székesfehérvár évszázadokról tanúskodó történelmi építészeti szövetében. A Magyar Szent Osalád (Szent István, Boldog Gizella és fiuk, Szent Imre) tiszteletét hirdető Székesfehérvári Egyházmegyei Látogatóközpontról a szaksajtóban eddig megjelent írások [1] [2] elismerően értékelik a helyszín különös adottságaihoz való építészeti illeszkedést, a gyűjteménytárolási funkció kőbe vésett szigorúságának és a páratlan régészeti értékek becsben tartásának harmóniáját.

02

ÉPÍTÉSZ | ARCHITECT
Gutowski Robert

FOTÓ | PHOTO
Bujnovszky Tamás

SZERZŐ | AUTHOR
Csutiné Schleer Erzsébet

—Magam is őszintén csatlakozva a méltatókhoz – helybéli lévén – Székesfehérvár 21. századi építészetének összefüggéseiben próbálom elhelyezni ezt a házat.

—Ahogy a több évszázados utcákban minden korszak, minden építési divat megjelenik, úgy formál jogot a mai kortárs építészet is, hogy letegye névjegyét a már kialakult utcaképbe. A történelmi belvárosban csínján kell ezzel bánni, ugyanis ott igen nagy a tévedés lehetősége. Tétova kézzel és túl nagy mellénnyel hozzányúlva megeshet, hogy a modernnek hitt valójában visszasan hat. Lehet a sokszínű történelmi környezetbe azt tisztelve is, újszerű modern gesztusokkal beilleszkedni, ahogy azt a városnak az 1930-as, 1940-es éveiben alkotó, római iskolát követő építészei is megoldották.

—Nem ritka, hogy a hagyományozhoz erősen kötődő laikus szemlélők nehezebben fogadják be a szokatlan, számukra idegennek ható építészeti megjelenést, elő szokott fordulni az ilyesmi festők, zeneszerzők később világhírűvé váló alkotásaival is. Ettől a világ még nem áll meg az építészet

- 01 Egyházmegyei
Látogatóközpont
Székesfehérvár
- 02 Kőkorszakok
találkozója

03

terén sem. Igaz, széles a lehetőségek erdeje, ám keskeny a bejárható ösvény. Kell a finom szál, amivel a Ház kötődik a Helyhez, a biztosság, hogy csak ide születhetett.

—Elismerés illeti a megrendelő egyházmegyét, hogy pályázatot írt ki, nyolc neves építész meghívásával. Hiszen a kezdetekben nehezen körvonalazható feladatra a megfelelő tervező kiválasztása is komoly felelősséggel járt.

—A különleges építési hely szomszédságai megannyi feltett kérdést jelentettek a tervezők számára. A késő középkori városfalnak parkot keretező, megőrzött szakasza, majd ennek lezárásában a novecento jegyében megalkotott monumentális Prohászka Ottokár-emlékmű – Weichinger Károly építész és

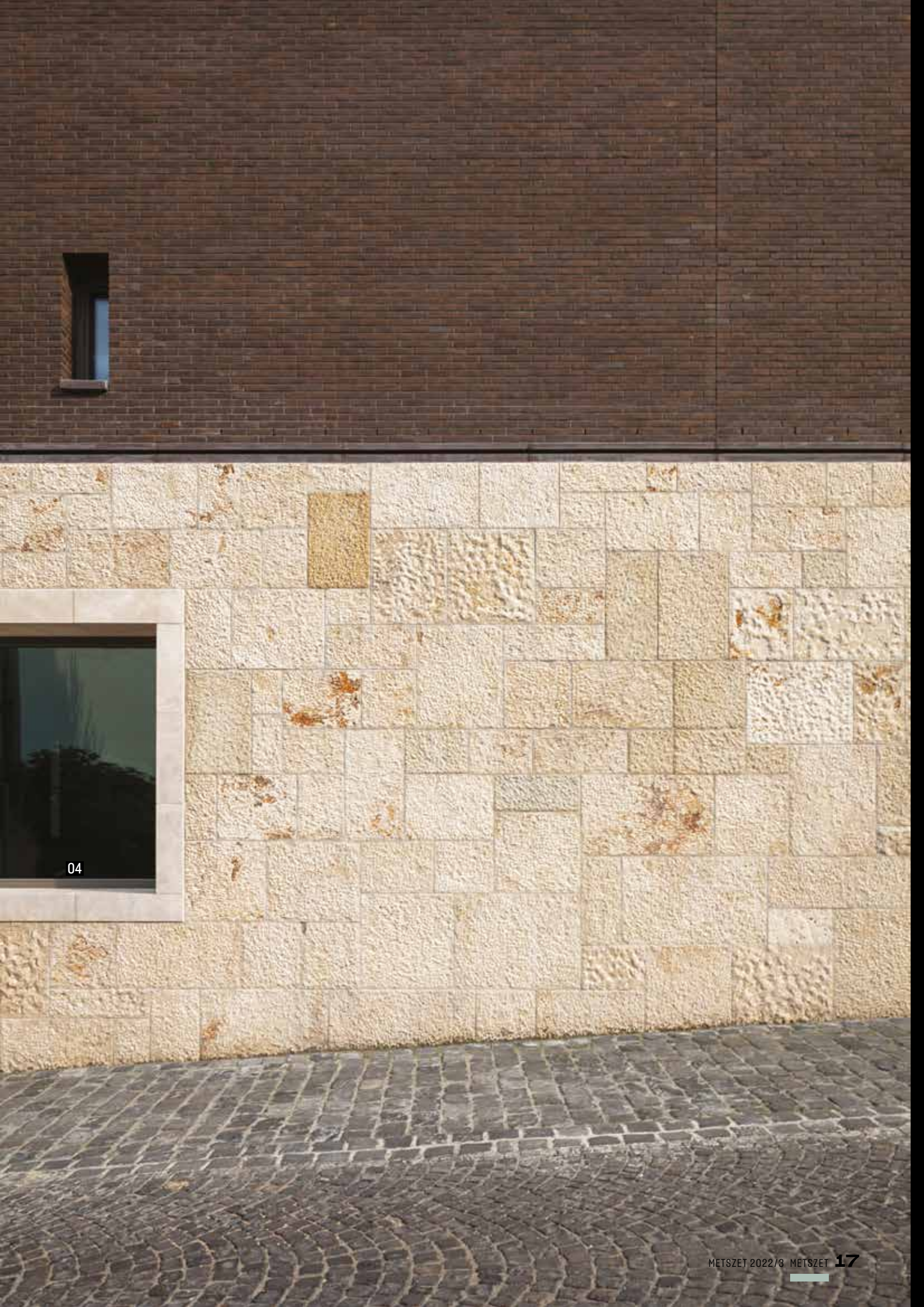
01
03
09

Ohmann Béla szobrászművész közös alkotása –, a város legkorábbi térképein is ábrázolt kanyargó Lakatos utca a hajdani várárok felé lecsurgó házsorával, majd dél felől a püspöki palota kertje, és még érzékelhető közelségben Szent István bazilikájának romterülete az érintett saroktelken mai építészeti válaszokra vártak.

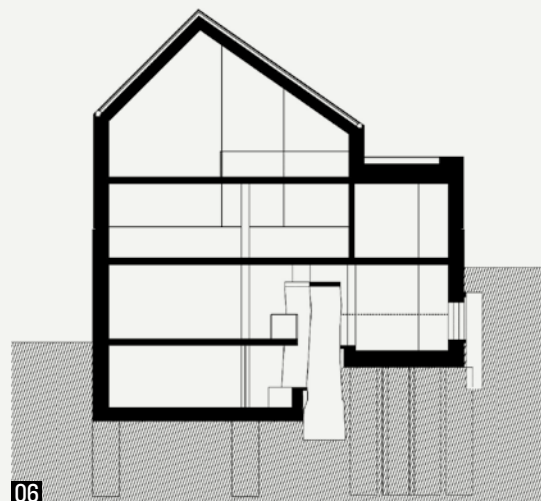
—A megrendelői döntés helyesnek bizonyult, Gutowski Robert építész viselkedése, munkatársai közreműködése példaértékű.

—Szívet melengető látvány lett a történelmi kőfal befordított folytatása az új épületen, a színében, textúrájában a régivel közel megegyező kőszövetben sima felületű nyíláskeretekkel is finoman jelezve a mai építési kort. Már a kivitelezés óta eltelt két év

04

04

06

„A Püspökség szomszédságában, a középkori városfal és bástya romjai felett megépült Egyházmegyei Látogatóközpont olyan önazonos épület, amelynek arányai, anyagkezelése, tér- és tömegkapcsolatai a »mintha mindig is ott állt volna« építészeti elvet követik, ezáltal magától értetődő módon – mégis részleteiben finom utalásokkal a korra, melyben megszületett – izesül a fehérvári történelmi belváros fontos helyére.” | Lantay Attila, Székesfehérvár főépítésze

alatt építéstörténeti legendává vált, hogy az építész tervező közel félezer elemből álló kőkonzignációt készített a kőtáblák egyedi felületi megoldozásához, felrakásához. A megvalósult eredmény igazolja, hogy megérte.

—A kis utca késő barokk-kora klasszicista házsorához a főpárkányok idomulása és az eredeti szándéktól eltérő magastető volt a felelet. A sötétbarna téglával burkolt felső szintek zárt tömege és markáns tömörsége utalás a valaha itt állt védműre, a Monostor-bástyára. A csupán kevés nyílással és az oromfalon a téglák szép játékával oldott zártság azonban nem öncélú, a mögötte elhelyezett raktár- és bemutatóhelyiségek is ezt igénylik.

03
08

—A perspektíva különös játékként, míg hatásában a házsor lendülettel indulna el a lejtős utcából lefelé, ezt ellensúlyozva határozott hangsúllyal áll az élen az emlékmű kőoszlopa, a magasan a lobogó szárnyú angyallal, felemelt kezében keresztel.

—A legnagyobb feladványt a kezdeti tervezést követő régészeti feltárással előkerült, 1601-ben épült falazat jelentette. Erre is méltó választ adott az építész. A mai kortárs épület bátor egyszerűségében, egyértelmű, világos megfogalmazásaiban, tiszta alaprajzi és metszeti megoldásaival szinte „körbeszereti” a hajdani Monostor-bástya hosszan feltárt falmaradványát. Saját betonszerkezeteivel nem ér hozzá, ám a ház több pontjáról is ráirányulhat a tekintet az ezer évről tanúskodó értékre.

01
03
05

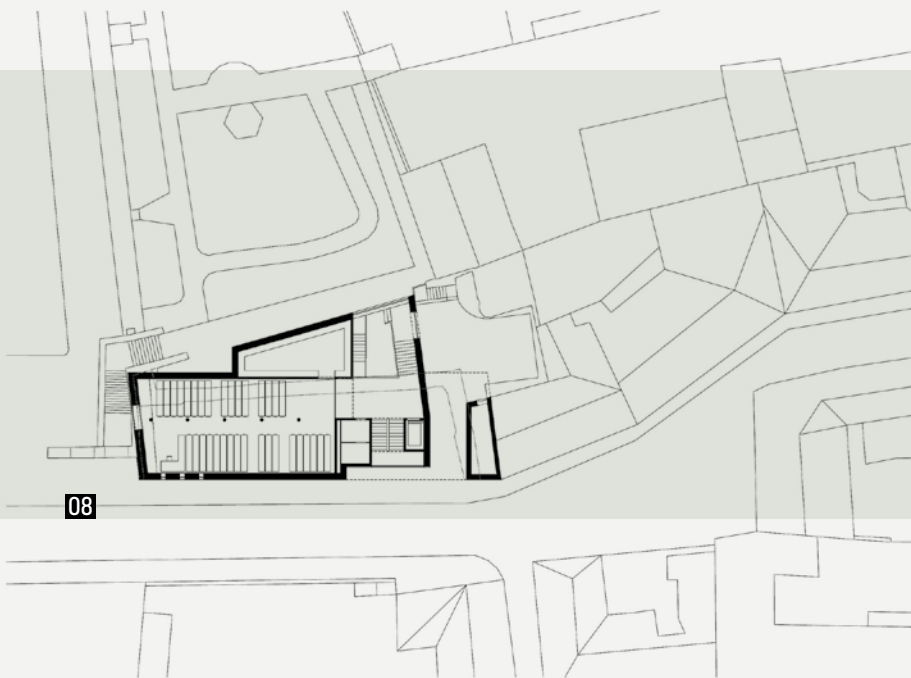
06

07
10

07

- 05 Megállj! - int az angyal
- 06 Történelmi falak
ábrázolása a metszeten
- 07 A kő, a beton meg a téglá
- 08 Emeleti alaprajz

08

„Az egyházi gyűjtemény új otthonában az érzékenyítés nemcsak a tárgyi emlékek és a látogató viszonyában történik meg, de kiterjed a történelmi emlékekben gazdag városi szituációra is - az építész szándéka szerint harmóniát teremt a kusza városi palimpszesztben.” | Uhl Gabriella

—Hálából a Fal az épületbe érkezéskor máris meglepetéssel szolgál, láttatni engedi a pontossággal faragott, hatalmas kőtömböket, melyek a királyi bazilikát ért összedőlés után szinte azonnal a várost védő erődítmény falába kerültek. A ház falán a kitekintés a betonfelületet megszakító ablaksávon át a déli irányba költői utalás eredeti helyükre.

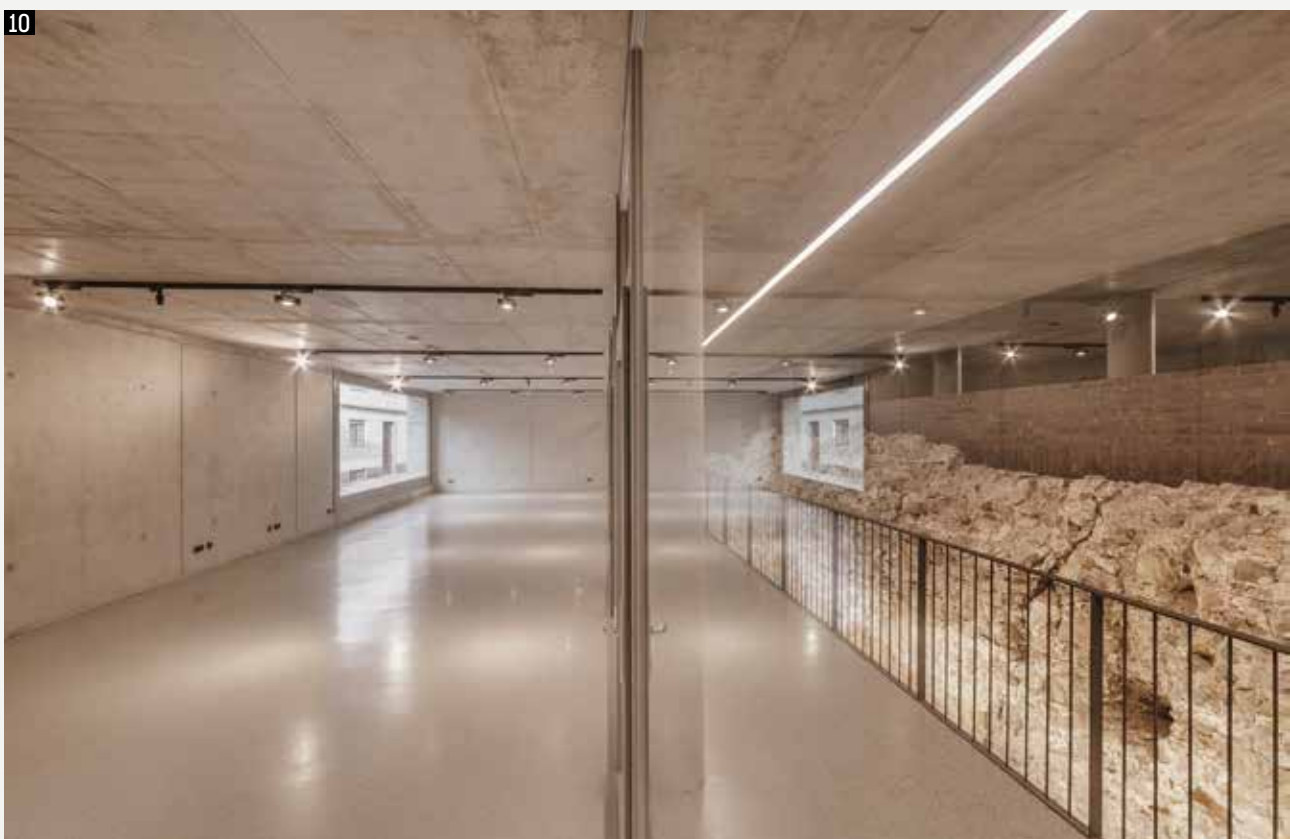
—Már javában folyt a kivitelezés, amikor a városnak a föld mélyében megbújó, megkövesedett történelme újabb csemegével szolgált. Az egyik teherhordásra szánt fal alapozása során egy vastag kőfalzatba ütköztek, mely egy jóval korábbi régészeti feltárás szerint a 13. század vége felé épült. Szinte azonnal megszületett a merész döntés: tótágasra állították az új falat, azaz eltérően a nehézkes szokványos szabályától bravúrosan felfüggesztették egy méretezett áthidalóra, így most illemtudóan lebeg a nyolcszáz éves őse felett.

11

09

- 09 Szolid magaviselet a püspöki palota udvarában
- 10 Történelem és transzparencia
- 11 Mai tisztelet a régmúltnak

10

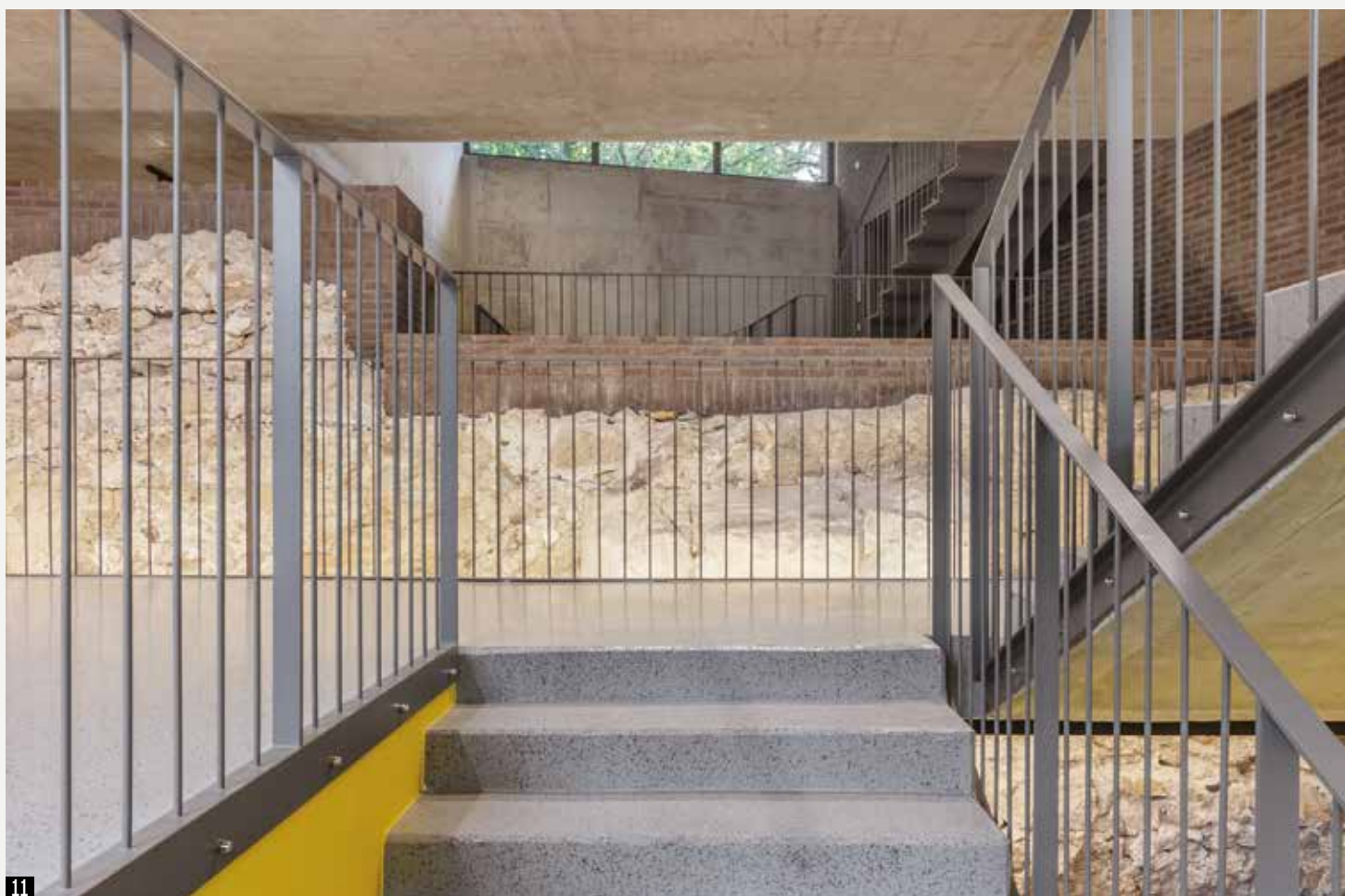
—A kő és a téglá kapcsolata a belső térben is következetesen megjelenik. A téglá, akárcsak a homlokzaton, sötét színével, szolid textúrájával visszahúzódó mellékszerepet vállal. Kívül kiemeli a kövek természetes ragyogását, bent a történelmi kőfal idő rágta kontúrait.

—Székesfehérvár máris megszerette ezt az ízig-veérig modern, tehetséggel, gondossággal és építész alázattal megfogalmazott, örökérvényűnek tekinthető épületet.

10

11

Gutowski Robert 2021 szeptemberében elnyerte a Székesfehérvár Városa által adományozott Schmidl Ferenc Építészet Díjat. Azóta már az Ybl-díj kitüntetettje is, többek között a Székesfehérvári Egyházmegyei Látogatóközpont tervéért.

11

„A ház tervezési folyamata azt a kérdést boncolgatja, milyen módon lehet döccenőmentesen beleszóni egy új épületbe a régi értékeket. Gutowski Robert válasza a különböző korok közti kapcsolat élővé tétele. A kapcsolat fontossága pedig felülírhat dogmákat, berögzült szokásokat, akár iskolapéldás műemléki megoldásokat is. Az építész így válik takácsná, szövőmesterré, aki térbeli és időbeli szálakat szó erős szövétté.” | Fenyvesi Judit

ÉPÍTETŐ: Spányi Antal megyés püspök, Székesfehérvári Egyházmegye, Smohay András, Csány Zoltán, Staudt Mária, Dr. Kúthy Zoltán | ÉPÍTÉS: Gutowski Robert, Robert Gutowski Architects | TERVEZŐK: Dely-Steindl Barnabás, Kovács Hunor László, Szokolay Béla Ákos, Bollók Gáspár, Mizser Csongor | ÉPÜLETSZERKEZETEK: Horváth Sándor, Tombi Gergely | ÖRÖKSÉGVÉDELEM: Bartos György | RÉGÉSZET: Pető Zsuzsa | KERTÉPÍTÉS: Balogh Zsombor | TARTÓSZERKEZET: Dr. Hegyi Dezső, Gász Kata, Ther Tamás | ÉPÜLETGÉPÉSZET: Lakner László | ÉPÜLETVILLAGOSSÁG: Turi Ádám, Csia Sándor, Kerek Gyula | TŰZVÉDELEM: Mikus Ferenc, Bertók Szablocs | PROJEKT MENEDZSMENT: Equinox Kft., Csiszerné Halász Ildikó, Kriston Kristóf, Kozma Róbert | KIVITELEZŐ: Lőrinczi Építő Kft. | MŰSZAKI ELLENŐR: Sárkány Ferenc

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Fenyvesi, Judit: „Amikor az építész összeszövi az idő szálait - a Székesfehérvári Egyházmegyei Látogatóközpont”, *Építészfórum*, 2021-09-13, hozzáférhető: <<https://epiteszforum.hu/amikor-az-epitesz-osszeszovi-az-ido-szalait-szekesfehervari-egyhazmegyei-muzeum-gyujtemenyi-raktara>> [utolsó belépés: 2022-05-16].
- [2] Uhl, Gabriella: „Egyházmegyei látogatóközpont Székesfehérváron”, *Octagon*, Vol 24, Issue 165 (2021/1), pp 186-193.

*Székesfehérvár
máris
megszerette
ezt az ízig-
vérig modern,
tehetséggel,
gondossággal és
építész alázattal
megfogalmazott,
örökérvényűnek
tekinthető
épületet*